

EDUSKUNNAN
VALTIOVARAINVALIOKUNTA

Helsingissä

1 päivänä helmikuuta 1991

Lausunto n:o 10

Perustuslakivaliokunnalle

Perustuslakivaliokunta on pyytänyt 13 päivänä syyskuuta 1990 päivätyllä kirjeellään eduskunnan päätöksen mukaisesti valtiovarainvaliokunnan lausunnon hallituksen esityksestä n:o 73 uudeksi Ahvenanmaan itsehallintolaiksi. Perustuslakivaliokunta on lisäksi pyytänyt mainitulla kirjeellään valtiovarainvaliokunnan lausunnon ed. Janssonin lakialoitteesta n:o 44 Ahvenanmaan itsehallintolaiksi.

Valtiovarainvaliokunta on lausuntoa antaessaan käsitellyt asiaa lähinnä Suomen valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan välisen rahoitusjärjestelmän uudistamisen sekä esityksen taloudellisten vaikutusten osalta.

Hallituksen esitykseen sisältyy ehdotus uudeksi Ahvenanmaan itsehallintolaiksi. Lakiehdotuksen mukaan Ahvenanmaan itsehallintoa laajennetaan lainsäädännön, hallinnon ja talouden aloilla.

Ehdotukseen sisältyy monia uudistuksia, joilla korostetaan maakunnan itsehallintoa ja sen asukkaiden erityisasemaa. Ehdotuksen mukaan valtiolle lain mukaan tulevan perinnön saa maakunta. Samoin verovapaus ja siihen rinnastettavat edut kuuluvat maakunnalle samalla tavoin kuin valtakunnassa valtiolle.

Rahoitusjärjestelmän uudistamisessa on lähdetty siitä, että verot kertyisivät kuten tähänkin saakka valtiolle. Maakunnan lainsäädäntövaltaan ei verotuksen osalta ehdoteta muutoksia. Nykyinen säännölliseen tasoitukseen ja ylimääräisiin määrärahoihin perustuva rahoitusjärjestelmä ehdotetaan korvattaksi yksinkertaisemmalla ja yleiskatsauksellisemmalla sekä samalla maakunnan taloudellista itsenäisyyttä korostavalla järjestelmällä.

Ahvenanmaan itsehallintolain 7 luvussa ehdotetaan säädettäväksi maakunnan talouden hoidosta. Lakiehdotuksen 44 §:n mukaan maakuntapäivät vahvistavat maakunnalle tulo- ja menoarvion. Se sisältää maakunnan kaikki

tulot ja menot. Lakiehdotuksen 18 §:n 5 kohdan mukaan maakuntapäivät käyttävät lainsäädäntövaltaa maakunnalle tulosta perittävää lisäveroa ja tilapäistä ylimääräistä tuloveroa sekä elinkeino- ja huviveroja, maakunnalle perittävien maksujen perusteita ja kunnalle tulevaa veroa koskevista asioista.

Lakiehdotuksen 45 §:n mukaan maakunnalle suoritetaan itsehallinnosta aiheutuvien menojen kattamiseksi vuosittain valtion varoista tasoitusmäärä, joka vahvistetaan erityisessä tasoituksessa. Tasoitus toimitetaan vuosittain jälkikäteen kultakin kalenterivuodelta, mutta tasoitusmäärästä maksetaan vuosittain ennakkoa. Tasoitusmäärä lasketaan lakiehdotuksen 46 §:n mukaan siten, että valtion tilinpäätöksen mukaiset asianomaisen vuoden tulot, lukuun ottamatta uusia valtionlainoja, kerrotaan tietyllä suhdeluvulla eli tasoitusperusteella. Tasoitusperuste on lakiehdotuksen 47 §:n mukaan 0,45 prosenttia.

Tasoitusperustetta voidaan muuttaa tiettyjen lakiehdotuksen 48 §:ssä määriteltyjen edellytysten vallitessa. Tasoitusperustetta voidaan korottaa tai alentaa. Tasoitusperusteen muuttamisesta säädetään valtakunnan lailla, johon maakuntapäivät on antanut suostumuksensa. Maakunta voisi vapaasti päättää tasoitusmäärän käytöstä oman tulo- ja menoarvionsa puitteissa.

Lakiehdotuksen 49 § sisältää säännökset ns. verohyvityksestä. Jos maakunnassa verovuodelta maksuun pantu tulo- ja varallisuusvero ylittää 0,52 prosenttia vastaavasta verosta koko maassa, ylimenevä osa kuuluu maakunnalle verohyvityksenä. Tämän lisäksi voitaisiin maakunnalle antaa lakiehdotuksen 51 §:ssä mainittujen edellytysten vallitessa erityistä avustusta.

Hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen mukaan maakunnan tarpeisiin voitaisiin ottaa obligaatio- ja muuta lainaa kotimaasta ja

ulkomailta. Ulkomaiseen lainanottoon ei vaa-
dittaisi enää tasavallan presidentin suostumus-
ta. Maakunta saisi lisäksi valtion varoista eri-
tyistä avustusta lakiehdotuksen 51 §:ssä maini-
tuissa poikkeuksellisissa olosuhteissa.

Ahvenanmaan valtuuskunta käsittelee kuten
nykyisinkin maakunnan ja valtakunnan välisiä
taloudellisia asioita. Lakiehdotuksen 55 §:n
mukaan Ahvenanmaan valtuuskunnan puheen-
johtajana toimii maaherra tai muu henkilö,
jonka tasavallan presidentti määrää tehtävään
sovituaan asiasta maakuntapäivien puhemie-
hen kanssa. Valtuuskunnan jäseniksi valitsevat
valtuuskunta ja maakuntapäivät kumpikin
kaksi henkilöä ja näille varamiehet. Valtuus-
kunta on päätösvaltainen vain täysilukuisena.
Valtuuskunnan tehtävänä on lakiehdotuksen
56 §:n 3 momentin mukaan edellä tarkoitetut
tasoituksen toimittaminen, veronhyvityksen
vahvistaminen ja erityisen avustuksen myöntä-
minen sekä tasoitusmäärän ennakon vahvista-
minen. Tasavallan presidentti kuitenkin vahvis-
taa valtuuskunnan edellä tarkoitetussa asiassa
tekemän päätöksen. Jos päätöstä ei vahvisteta,
asia palautetaan valtuuskunnalle uudelleen kä-
sitteilyä varten.

Ehdotettu rahoitusjärjestelmä yksinkertais-
tuu nykyisestä erityisesti sen johdosta, että
säännöllisen tasoituksen peruste on määrätty
ennalta. Valtio ja maakunta voivat etukäteen
suunnilleen laskea niin ennakkosumman kuin
lopullisenkin tasoitusmäärän. Säännöllisen ta-
soituksen osalta ei ehdotettu järjestelmä johda
prosenttiluvun kasvuun verrattuna säännöllisten
ja ylimääräisten määrärahojen keskiarvoon
vuosien 1975—1988 tason mukaan laskettuna.
Viime vuosiin verrattuna markkamäärä kuiten-
kin hallituksen esityksen mukaan nousee.

Ehdotettu uusi rahoitusjärjestelmä ei peri-
aatteessa lisää maakunnan käytettävissä olevia
varoja verrattuna siihen, mikä voimassa olevan
järjestelmän mukaan saadaan säännöllisten ja
ylimääräisten määrärahojen muodossa. Uusien
toimialojen, kuten postilaitoksen, haltuunotto
tuo maakunnalle enemmän varoja, mutta sa-
malla maakunta ottaa vastuun kustannuksista.
Valtion vastuu näistä kustannuksista lakkaa,
minkä johdosta taloudelliset kokonaisvaiku-
tukset eivät muuttune. Hallituksen esitykseen
sisältyvä lakiehdotus ei suoraan vaikuta
Ahvenanmaan kuntien talouteen.

Lakialoitteeseen n:o 44 sisältyvässä lakie-
hdotuksessa ehdotetaan tasoitusperusteeksi 0,48
prosenttia.

Valiokunnan kannanotot

1. Taustanäkökohtia

Ehdotetun rahoitusjärjestelmän pääasialliseen
perusteluna on ollut, että saataisiin luoduksi
vapaampi valtion määrärahojen käyttöjärjestys
ilman maakunnan menojen yksityiskohtaista
tarkastamista ja vertaamista valtion vastaaviin
menoihin. Ehdotettu järjestelmä helpottaa ta-
soituksen käsittelyä tarkastusviranomaisissa.

Hallituksen esityksen perusteluissa on esitet-
ty käyttöön otettavaksi ehdotetun tasoituspe-
rusteen laskennassa huomioon otettavia seik-
koja. Perustiedot ovat tältä osin siinä mielessä
puutteelliset, etteivät kaikki valtion tuet ja
avustukset käy niistä ilmi. Sitä paitsi tiedot
välillisistä veroista ja maksuista puuttuvat.

Muun muassa verosuhteen luotettavaan sel-
vittämiseen liittyvien vaikeuksien vuoksi parla-
mentaarin vuonna 1979 asetettu Ahvenan-
maankomitea ehdotti tasoitusperusteeksi sitä
valtion määrärahojen vuotuista määrää, joka
annettiin maakunnalle vuosina 1978—1982
säännönmukaisina ja ylimääräisinä määrära-
hoina. Valitun ajanjakson katsottiin edustavan
normaalikautta. Vuoden 1982 jälkeistä aikaa ei
otettu huomioon, koska itsehallintolain muu-
toksen valmistelun voitiin ajatella vaikuttavan
vuoden 1982 jälkeisiin vuotuisiin taloudellisiin
ratkaisuihin. Ehdotuksen jatkovalmistelussa
on kuitenkin otettu huomioon se, että tilinpäätök-
sen tulot ovat viime vuosina voimakkaasti
lisääntyneet. Tämä kasvu on otettu huomioon
siten, että Ahvenanmaankomitean ehdottamaa
tasoitusperustetta 0,48 prosenttia on alennettu
0,45 prosenttiin. Vaikka suhdeluku on komi-
tean ehdottamaa alempi, tasoituksen markka-
määrä tulee kuitenkin nousemaan.

Ajanjaksolle 1978—1982, joka oli Ahvenan-
maankomitean laskelmien pohjana, on tasoitus-
peruste 0,48 prosenttia. Jos vuoden 1982
jälkeen saadut valtion määrärahat otetaan
huomioon, johtaisi tämä suhdelukuun 0,46
prosenttia ajanjaksona 1975—1984 ja
0,44 prosenttia ajanjaksona 1978—1988.

Edellä mainittuja suhdekeskiarvoja vasten ja
ottaen huomioon valtion tilinpäätöksen kehi-
tyksen viime vuosina hallitus on ehdottanut,
että tasoitusperuste olisi 0,45 prosenttia. Jos
valtion vuoden 1989 tulo- ja menoarvio ote-
taan pohjaksi, nousisi tasoitusmäärä lähes 597
miljoonaan markkaan. Alustavien laskelmien
mukaan tulee vuoden 1989 tasoitus olemaan

runsas 462 miljoonaa markkaa. Vuonna 1989 ehdotus olisi siten merkinnyt vajaan 135 miljoonan markan lisäystä. Tätä nousua perustellaan sillä, että tasoitusmäärä edellä mainituista syistä on ollut liian alhainen viime vuosina, sekä sillä, että ehdotus merkitsee lisämenoja maakunnalle.

2. Ahvenanmaan itsehallintoviranomaisten vaatimuksia tukevia näkökohtia

Ahvenanmaan itsehallintoviranomaiset ovat ilmoittaneet haluavansa uudelta itsehallintolailta sitä, että ne verot ja maksut, jotka siirretään takaisin Ahvenanmaalle, riittävät kattamaan Ahvenanmaan tarpeet tulevaisuudessa, ottaen huomioon erityisolosuhteet, uudet tehtävät, muuttuvat tarpeet sekä itsehallinnon vahvistamisesta ja kehittämisestä aiheutuvat kustannukset.

Kun nyt oletettavasti talous on menossa kohti matalasuhdannetta, voidaan todeta, että erityisesti vuodet 1989—1990 olivat poikkeuksellisia, eikä niitä voida asettaa perustaksi Ahvenanmaan menojen tulevan tason vahvistamiselle.

Hallituksen esityksen perusteluissa esitettyyn 135 miljoonan markan laskennalliseen tulojen lisäykseen on monta syytä. Ero syntyy vertaamisesta vuoteen 1989, jolloin valtion tulot lisääntyivät voimakkaasti ja jolloin budjettia kuormittivat työllisyyden edistämistoimet, sijoitukset tutkimukseen ja tekniikkaan sekä muihin niihin verrattaviin menoihin. Samanlaisesti Ahvenanmaalla sijoitukset vastaavia tarpeita varten olivat vähäisiä korkeasuhdanteen vuoksi. Nämä patoutuneet tarpeet rahoitettaisiin nykyisen itsehallintolain mukaan niin kutsutuilla ylimääräisillä määrärahoilla, mutta se mahdollisuus loppuu uuden itsehallintolain myötä. Tästä aiheutuva menetys on noin 30 miljoonaa markkaa vuodessa. Käsiteltävänä oleva lakiehdotus siirtää uusia hallintotehtäviä valtiolta maakunnalle noin 30 miljoonan markan edestä vuositasona.

Itsehallintolain periaatteiden mukaisesti maakunnalle kuuluu elinkeinojen edistäminen. Maakunnan peruselinkeino on kaupparenkulku. Sen merkitys Ahvenanmaalle on eräiden arvioiden mukaan yhtä suuri kuin metsäteollisuuden koko maalle. Sen johdosta kaupparenkululle menevä tuki maakunnan budjetin kautta on suhteellisesti merkittävä (1991: 7,6

milj. mk), kun se valtakunnan budjetissa on merkitykseltään vähäinen (80 milj. mk).

Hallituksen esityksen 0,45 prosenttia vastaava määräraha ei riitä Ahvenanmaan tarpeisiin eikä itsehallinnon kehittämiseen. On myös painotettava sitä, että mahdollisuudet hallinnon rationalisoimiseen ovat pienemmät Ahvenanmaalla kuin valtakunnassa, koska Ahvenanmaa ei voi saavuttaa suurtuotannon etuja.

Tätä taustaa vasten Ahvenanmaan itsehallintoviranomaiset ovat olleet sitä mieltä, että vähintään 0,48 prosentin osuus valtion tuloista, lukuun ottamatta uusia lainoja, on välttämätön, oikeudenmukainen ja kohtuullinen.

3. Hallituksen esitystä puoltavia näkökohtia

Ahvenanmaan maakunnan itsehallintoviranomaisten esittämä eräs keskeinen argumentti on ollut, että tasoitusmäärän pitäisi olla riittävän suuri tyydyttämään maakunnan kasvavat tarpeet. Ehdotetun uuden itsehallintolain eräs pääperiaate on kuitenkin maakunnan itsenäinen budjetointivalta ja -vastuu. Siihen liittyy se, että myös maakunnan on asetettava menotaloutensa taloudellisten kehystensä ja mahdollisuuksiensa puitteisiin eikä maakuntakaan voi mitoittaa tulojaan menotarpeidensa mukaan.

Esitetyt kasvupaineet ovat maakunnan osalta erittäin pitkälti samoja kuin valtakunnan vuoden 1991 tulo- ja menoarviossa on esitetty. Työttömyyden uhkaamassa oleva lisääntyminen on tarkoitus saada kuriin talous- ja finanssipoliittisin toimenpitein.

Valtakunnan menojen kasvu on tarkoitus saada erittäin hitaalleuralle. Julkisen sektorin pidättyvällä menopolitiikalla parannetaan avoimen sektorin työvoima- ja muiden resursien saantimahdollisuuksia. Edellä sanottu edellyttää sitä, että valtakunnan muissa menoissa saadaan aikaan lähes nollakasvu.

Eri yhteyksissä on viitattu maakunnan patoutuneeseen investointitarpeeseen. Myös valtakunnassa on 1980-luvun lopulla jarrutettu investointeja (esim. rakennusvero) ja patoutunut tarvetta on syntynyt. Ahvenanmaan itsenäisen budjetointivallan puitteissa maakunta voi itse päättää investointitarpeidensa tyydyttämisestä ja investointien aikataulusta. Päätökset vaikuttaisivat mm. maakunnan velkaantumistaseseen, mikä olisi sopusoinnussa itsenäisen taloudellisen päätöksentekovallan kanssa.

On esitetty, että kausi 1978—1982 olisi ollut

valtiontaloudellisen tasoituksen osalta ”normaali” ja 1980-luvun loppuvuodet ”poikkeuksellisia”. Sen vuoksi pitäisi tasoitusmäärät perustaa sanotun kauden keskimääräiseen valtiontaloudelliseen tasoitukseen ja ylimääräisiin määrärahoihin. Julkisten tulojen määrä ja kirjaamistavat vaihtelevat eikä vaihteluja ole yleensä syytä pitää joinakin ajanjaksoina normaaleina ja toisina ajanjaksoina epänormaaleina. Päinvastoin, mitä pitemmän ajanjakson lukujen perusteella tasoitusmäärä lasketaan, sitä edustavampi se on. Hallituksen esityksessä on otettu huomioon se mahdollisuus, että kertoimen 0,45 % perusteella lasketut tasoitusmäärät eivät enää olisi perusteltuja. Lakiehdotuksen 48 § sisältää säännöksen tasoitusperusteiden tarkistamisesta.

Tasoitusmäärän korotusta puoltavana argumenttina on esitetty, että maakunnanhallinnon uudet tehtävät lisäävät menoja noin 30 miljoonaa markkaa vuodessa. Hallituksen esityksen yleisperusteluista käy ilmi, että tehtävien siirto on otettu huomioon tasoitusmäärää laskettaessa.

On esitetty, että patoutuneet tarpeet rahoitettaisiin ylimääräisillä määrärahoilla. Sanotunlainen rahoitus ei kuitenkaan ole mitenkään varmaa. Itsehallintolain 30 §:n mukaan ylimääräisiä määrärahoja voidaan myöntää ”suurehkoihin kertamenoihin sellaisten laitosten tai yritysten kustantamiseksi tai avustamiseksi, joiden suunnittelu ja kustannuslaskelmat vaativat erityistä, perusteellista käsittelyä ja joihin tarvittavien varojen osoittaminen ei kuulu vakinaisen menoarvion järjestelyyn”. Ylimääräisistä määrärahoista päättää projekti-kohtaisesti Ahvenanmaan valtuuskunta. Merkittävimmät ylimääräiset määrärahat on viime vuosina myönnetty hotelli- ja ravintolakoulun rakentamiseen sekä maakunnan sähköistämishojelman toteuttamiseen.

Kansantalouden viimeaikainen kehitys näyttäisi edellyttävän valtakunnan osalta sitä, että vuosille 1991—1995 kaavailtu menojen kehitys ei voisi toteutua kovin optimistisella kasvurallalla. Tätä tiukempi menojen hillintä on tarpeen.

Tasoitusmäärän sitominen valtion tuloihin eikä menoihin ei muuta sitä seikkaa, että Ahvenanmaan maakunnan on noudatettava vastaavaa pidättyvyyttä menotaloudessaan kuin valtakunnankin. Maakunnan talouspoliittisen päätäntävällän lisääminen ei tarkoita sitä, että maakunta voisi lisätä menotaloutensa liikumavaraa ja että se voisi saada käyttöönsä

oleellisesti suuremman osan valtion tuloista kuin mitä maakunta on keskimäärin saanut ennen uudistusta. Valtiovarainministeriö on ilmoittanut, ettei se katso olevan aihetta muuttaa hallituksen esityksessä ehdotettua tasoitusperustetta.

4. Valiokunnan ehdotus

Edellä esitettyihin seikkoihin viitaten valtiovarainvaliokunta toteaa, ettei ole perusteltua syytä muuttaa valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan taloudenhoitoa koskevan ehdotuksen peruseriaatteita. Valiokunta ehdottaa kuitenkin tehtäväksi seuraavat muutokset.

Voimassa olevan Ahvenanmaan itsehallintolain 30 §:n mukaisesti voidaan lainkohdassa tarkemmin määritellyissä tapauksissa myöntää valtion varoista Ahvenanmaan maakunnalle määräraha ylimääräisiin menoihin. Valiokunta ehdottaa, että myös uudessa itsehallintolaissa säilytettäisiin mahdollisuus myöntää ylimääräisen määräraha.

Valtiovarainvaliokunta ehdottaa, että itsehallintolain 48 §:ään sisällytettäisiin ylimääräistä määrärahaa koskeva säännös, joka kuuluisi seuraavasti:

48 §

”Ylimääräinen määräraha

Ylimääräinen määräraha voidaan maakuntapäivien esityksestä myöntää poikkeuksellisen suuriin sellaisiin kertamenoihin, joita ei kohtuudella voida rahoittaa maakunnan talousarviosta. Ylimääräinen määräraha voidaan myöntää vain maakunnan toimivaltaan kuuluvien tehtävien suorittamiseen.”

Samalla valiokunta ehdottaa, että ylimääräisestä määrarahasta päättäisi Ahvenanmaan valtuuskunta samoin kuin se hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen mukaan päättää 45 §:ssä tarkoitettusta tasoituksesta, 49 §:n mukaisesta veronhyvityksestä ja 51 §:ssä tarkoitettua avustuksesta.

Lakiehdotuksen 56 §:n 5 momentin mukaan tasavallan presidentti vahvistaa myös ylimääräistä määrärahaa koskevan valtuuskunnan päätöksen. Päätös olisi kolmen kuukauden kuluessa vahvistettava sitä muuttamatta tai jätettävä vahvistamatta. Jos päätöstä ei vahvistettaisi, asia olisi palautettava valtuuskunnalle

uutta käsittelyä varten. Valtuuskunnan ylimääräisestä määrärahasta tekemän ja tasavallan presidentin vahvistaman päätöksen sisältö olisi lopullinen ja siten valtakuntaa sitova, joten määräraha olisi sellaisenaan sisällytettävä valtion vuotuisen talousarvioon.

Lakiehdotuksen 55 §:n 2 momentin mukaan Ahvenanmaan valtuuskunta on päätösvaltainen vain täysilukuisena. Valtiovarainvaliokunnan käsityksen mukaan tämä käytännössä merkitsee sitä, että Ahvenanmaan valtuuskunnassa on saavutettava yksimielisyys ylimääräisestä määrärahasta, jotta se voitaisiin toteuttaa.

Edellä esitetyn mukaisesti valiokunta ehdottaa, että itsehallintolain 56 § kuuluisi seuraavasti:

56 §

”(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Valtuuskunnan tehtävänä on lisäksi:

(1 ja 2 kohta kuten hallituksen esityksessä)

3) 48 §:ssä tarkoitetun ylimääräisen määrärahan sekä 51 §:ssä tarkoitetun avustuksen myöntäminen ja niihin mahdollisesti liittyvistä ehdoista päättäminen.

(4 ja 5 mom. kuten hallituksen esityksessä)”

Edellä selostetut muutokset aiheuttavat lisäksi sen, että *ehdotuksen mukaisesta 47 §:stä tulisi 47 §:n 1 momentti, lakiehdotuksen mukaisista 48 §:n 1—4 momentista 47 §:n 2—5 momentti ja näin yhdistetyn 47 §:n otsikoksi tulisi ”Tasotusperuste ja sen muuttaminen”*. Samalla olisi lisäksi muutettava lakiehdotuksen 77 §:n 3 momentin viittaus ”48 §:n 1 momentissa” muotoon ”47 §:n 2 momentissa”.

Käsittelemänsä aloitteen suhteen valiokunta on asettunut kielteiselle kannalle.

Valtiovarainvaliokunta, joka on käsitellyt asiaa siltä osin kuin sen katsotaan kuuluvan valiokunnan toimialaan, esittää kunnioittaen lausuntonaan,

että perustuslakivaliokunta ottaisi edellä lausutun huomioon mietintöään laatiessaan.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Mäki-Hakola, varapuheenjohtaja Luttinen, jäsenet Ahonen, Hokkanen, Isohookana-Asunmaa,

Järvenpää (osittain), Kettunen, Laaksonen, Lahti-Nuutila, Malm, Rusanen, Tenhiälä ja Vähäkangas sekä varajäsenet Kalliomäki, Pohjanoksa ja Vihriälä.

Eriävä mielipide

Hallitus on esittänyt nykyisen Ahvenanmaan itsehallintolain korvaamista uudella laajalla lailla. Lakiehdotuksen mukaan Ahvenanmaan itsehallintoa aiotaan laajentaa lainsäädännön, hallinnon ja talouden alalla.

Maakunnan taloudenhoitoon ehdotetaan uutta rahoitusjärjestelmää, joka on nykyiseen verrattuna yksinkertaisempi, mutta lisää samalla maakunnan itsenäisyyttä. Käytännössä maakunta voisi tasotusmäärän mukaisen kiintön puitteissa itse päättää menoistaan.

Puuttumatta tässä yhteydessä esitetyssä uudessa Ahvenanmaan itsehallintolaissa oleviin lukuisiin jopa suoranaisiin kansainvälisten sopimusten rikkomisiin ja Suomen kansalaisten tasavertaisuuden loukkaamisiin, haluan esittää mielipiteeni valiokunnan hyväksymästä lisäyksestä lakiin.

Valiokunnan hyväksymä uusi 48 § merkitsee sitä, että ylikorkean tasotusmäärän lisäksi voisi Ahvenanmaan maakunta saada ylimääräistä määrärahaa Suomen valtiolta poikkeuksellisten

suurten hankkeiden rahoittamiseen. Lisätty pykälä on vaarallinen semminkin, kun maakunta perustelee esitettyä korkeampaa tasoitusmäärää suurella investointipaineellaan. Ylimääräisen määräraha olisi liian helppo keino maakunnalle lypsää lisämäärärahoja valtiolta ohi normaalien kiintiöiden. Lisäksi päätöksenteko tapahtuu liian pienessä piirissä, kun se on tarkoitettu tehdä Ahvenanmaan valtuuskunnassa, jossa enemmistö on ahvenanmaalaisia. Lausunto ei myöskään selkeästi määrää tasoitusmäärän alentamisesta vaan ainoastaan sen korottamisesta.

Katson, että muutosta hallituksen esitykseen ei olisi tullut tehdä ja samalla katson, että koko lakiesitys olisi tullut esittää hylättäväksi.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Mikäli lakiehdotusta ei kuitenkaan hylättäisi, ehdotan,

että lain perusteluissa lausuttaisiin seuraavaa:

”Hyväksyessään lain eduskunta edellyttää, että

Helsingissä 1 päivänä helmikuuta 1991

1) ylimääräisen määrärahan myöntämisestä päätetään vasta, kun eduskunta on asiassa kuultu,

2) tasoitusmäärän korottamisen lisäksi mahdollistetaan myös sen alentaminen,

3) Ahvenanmaan kotiseutuoikeus myönnetään kaikille maakunnassa kaksi vuotta vakinaisesti asuneille ilman kielitaitovaatimuksia,

4) suomenkielisille lapsille taataan perusopetus heidän omalla äidinkielellään koko maakunnan alueella,

5) Ahvenanmaan kotiseutuoikeutta vailla oleville taataan perintökaaren mukainen täydellinen perintöoikeus Ahvenanmaan maakunnan alueelta kuten myös avio-oikeuden nojalla,

6) pohjoismaiden kansalaisille, jotka ovat asuneet maakunnassa vähintään kaksi vuotta vakituisesti, annetaan äänioikeus ja vaalikelpoisuus kunnallis- ja maakuntapäivävaaleissa,

7) Suomen kansainväliseen meriliikenteeseen liittyvistä merenkulkuväylistä sekä ilmailuliikenteeseen kuuluvasta tarkastustoiminnasta päätetään valtakunnantasolla,

8) Ahvenanmaan kotiseutuoikeuden omaavan henkilön kuoltua, mikäli vainajalla ei ole perintökaaren mukaisia perillisiä, kiinteän omaisuuden tulee mennä Suomen valtiolle eikä Ahvenanmaan maakunnalle kuten lakiesityksessä on esitetty.”

Pentti Kettunen